

Gelenek Üzerine Bir Okuma Denemesi “Geçmişle Gelecek Arasında Gelenek”

Sıtkı KARADENİZ*

Atıf/©: Karadeniz, Sıtkı, (2007). Gelenek Üzerine Bir Okuma Denemesi: ‘Geçmişle Gelecek Arasında Gelenek’, MİLEL ve NİHAL, 4 (2), 29-47.

Özet: Gelenek kavramı, birçok sosyal bilim kavramı gibi oldukça muğlak bir anlama sahiptir. Bu, büyük ölçüde modern zamanların bilim anlayışından kaynaklanmaktadır. Ancak bizatihi kendisi de modern bir kavram olan geleneğe, her iki taraftan da sağlıklı bir yaklaşımın olduğu söylenemez. Bir tarafta, modernitenin, kendini inşa ameliyesini gelenek üzerinden gerçekleştirmeye çalışması ve kendini “geleneksel olmayan” olarak takdim etmesi söz konusu iken; diğer yanda, “geçmiş bugünde yaşatma kaygısında olan ve geleneği, tarihin bir “an”ında sabitleyerek onu muhafazaya çabalayan gelenekçilik” bulunmaktadır. Her iki yaklaşım da, geleneği kendi mecrasının dışına çıkarma çabası içerisinde bulunmakta; ya da zımnen böyle bir işlev görmektedirler. Buna rağmen ikisinin de birer değer veya yapı olmalarının ötesinde birer “zihniyet şeması” oldukları, ya da bilinç kategorilerini ifade ettikleri kabul edilmelidir. Ancak gelenek, bu “iki düşman kardeş”in savaşının ortasında kalmasına rağmen hala varlığını sürdürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelenek, modern, gelenekçilik, geleneksellik, muhafazakârlık.

*“Gelenek ölümlerin canlı inancıdır;
gelenekçilik ise canlıların ölü inancı...”
Jaroslav Pelikan*

* İnönü Ü. SBE Sosyoloji Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi.

Giriş Yerine

Modern bilim, modernitenin hediye ettiği kavramları, modern öncesi (geleneksel dönemler denilmektedir ekseriyetle) dönemlerden tevarüsle, “efradını cami, ağyarını mâni” bir biçimde tanımlama alışkanlığını sürdürmekte; ancak ele aldığı her kavramı bir “heyula”ya benzeterek, uğraşanı, anlam ve kafa karışıklığının ortasında bırakmaktadır. Bu, özellikle ve çoğunlukla sosyal bilimler için daha çok geçerlidir.

Herhangi bir kavram hakkında konuşmak için, evvela kavramın etrafındaki “belirsizlik halesi”ni aşmak gerekmektedir. Ancak sahip olduğumuz enstrümanlarla, bu bulanık haleyi aşmak pek de mümkün görünmemektedir. Modern bilim geleneğinin içerisinde kalındığı takdirde, doğa bilimlerinden beklenen, “mutlak sonuçlar” elde etmekle sorumlu tutulacak ve ortak bir tanımlama esas alınmak durumunda kalınacaktır. Ancak herhangi bir tanımlama ve teşebbüs, modern bilim paradigmasını aştığında ise, yerel bilim, postmodern gibi, modern ve fakat menfi nitelikler yüklenen tanımlamalara maruz bırakılacaktır. Sonuçta söyleneceklerin, söylenenler içerisinde bir kalabalık oluşturmanın veya haleyi genişletmenin ötesine geçmeme ihtimali ise, her zaman için mahfuzdur.

Peki, bu durumda, böyle bir ameliyeye, modern bilimin de imkânları ve bulgularını da kullanarak bir kavramsal iz sürmeye girişmenin meşruiyetinin veya mantığının temeli ne olabilir?

Şüphesiz, temel saik, Aristocu anlamda “insan” oluşumuzun, yani ilk insandan bugüne dek “muhteva”sını bütün insanların oluşturduğu ve fakat hep aynı kalan “insan formu”nun, ya da daha keskin anlamıyla ve büyük harfle İnsan’ın, uhdesinde hikmetin nüvesini taşıyarak ve bunu nesilden nesile aktararak insanlık şuurunun bir gereği olarak, herhangi bir konuda olduğu gibi bu konuda da dert edilenin, duyulan rahatsızlığın bir dışavurumu şeklinde, kapısına dayanan konuyla da cebelleşmekten kendini alıkoyamayışıdır. Bu ameliye, ne yapsanız peşinizi bırakmayan

ontolojik kaygının bir sonucudur. Çünkü insan, “verili olan”la iktifa etmeyen, “ufuk çizgisi”nin ötesini aşmaya teşne varlıktır. “İnsan, felsefe yapan varlıktır” tabiri de buradan doğmuş olmalıdır.

Postmodern felsefeye müşteri çoğaltmak ya da bu felsefenin argümanlarını kullanarak modern bilime yüklenme niyetinde değilim. Ancak amacım, Batı felsefesinin, Antikitelelerden bu yana, kendini salt zihinsel bir performansa adayarak, philosophia perennis’in, yani hikmet diyebileceğimiz bir menzilin rayından bile isteye kendini kaydırmış olarak mutlak hakikate varma şansını kaybetmiş bulunduğunu anlamaya çalışmaktır. Postmodern bir tabirle, bu ufuk, daha o günden “(en) büyük anlatı”sını kaybetmiştir. Tam da onu kaybettiğinden olmalı ki, o anlatıyı yeryüzünde tesis ederek huzura ereceğini tasavvur etmiştir. Ve “tarihin sonu” gibi, “medeniyet” gibi, “demokrasi” gibi değer ve iddiaların, biraz da bu zaviyeden değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Yeryüzünün sınırlarına bu paradigmadan hareketle ve bu paradigma içerisinde vakıf olma değil, sahip olmaya çalışmak, kaderini yazmanın önkoşulu olarak ve ister istemez, bu çabayı katı sınırlandırmalara maruz bırakacaktır. Ancak bu sınırlandırmalar, kesret-vahdet birlikteliğinin, yani Geleneğin dairesindeki “bütün geleneklerin tek bir Geleneğin bir süreği, bir izdüşümü veya bir mücessem halî” tasavvurunun muadili değildir. Bu nedenle, “bir”e varmaya çalıştıkça “çok”almaktadır; ve bu “çokluk”, hangi alan olursa olsun, bulanık, belirsiz, kimliksiz, herkesin her şekilde eklenebileceği ve fakat bir diğeriyle neredeyse örtüşecek müşterek bulamadığı bir “teşviş” halini doğurmaktan öteye gidememektedir. Hülasa, modern bilimsel ameliye, her ne kadar “form” olarak “geleneğin” izinden gidiyor gibi gözükse de, “muhteva” olarak ele aldığı her kavram veya konuyu atomlarına ayırırçasına parçalamakta ve fakat bir üst merhalede birleştirmeyi beceremeyerek bu “teşviş” halini derinleştirmektedir.

Aynı durumun, bizzat “gelenek” için de geçerli olduğunu teslim edelim. Özellikle sosyal bilimlerde, herkesin gelenekten anla-

dığı, farklı şeyler olmaktadır. Bu, eğer biz, geleneği bir bütünlük olarak anlayacaksak, bir anlamda, kavramın henüz gelenekselleşemediğini göstermektedir. Nedir gelenek? Ya da gelenek denildiğinde anlaşılan hep aynı şey midir? Her ne ise bu gelenek, nasıl meydana gelir? Onu meydana getiren unsurlar nelerdir? Gelenekler ne zaman ölür? Onları yeniden diriltmenin imkânı var mıdır? ... Bu ve benzer sorular, gelenek denince akla ilk gelen sorular olmaktadır.

Bu sebeple biz de bu yazıda, yukarıdaki soru(n)ları zihnimizin bir köşesinde tutarak evvela, gelenek kavramına biçilen anlamları, kavramın hangi sosyal ve bilimsel vasata doğduğunu ve icra ettiği fonksiyon, etrafında hangi (paradigmal ya da ideolojik) konulanmalardan hangi tartışmaların yürütüldüğünü anlamaya çalışacağız. Sonra, “geleneksellik-gelenekçilik” ayırımını tartışmaya açacağız. Ama öncelikle, bu “hâle-i teşviş”e bir giriş denemesinde bulunmakta fayda ummaktayız. Tabi bu belirsizliği aşma çabası da gütmeden.

Gelenek mi Gelenekler mi?

Gelenek ile bir ilişki söz konusu edilecekse, evvela gelenekten ne anlaşıldığının veya hangi gelenekten söz edildiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Zira gelenek, İlahi bir bağa, onun mücessem hali din ile özdeş görüldüğü gibi, geçmişten gelen ve fakat profan birtakım davranış veya tarzların ifadelendirilmesinde de kullanılmaktadır. Mustafa Armağan'ın dediği gibi, “onu Gelenek (Tradition) şeklinde, ezeli ve ebedi bilgelik, bir philosophia perennis yahut da hikmet-i hâlîde olarak mı anlamak gerekiyor? Bu bilgeliğin ete kemiğe bürünmüş organizasyonları mı anlaşılmalıdır? Sosyolojik düzeyde görenek (custom) olarak nitelendirdiğimiz bir sosyal davranış manzumesini mi anlıyoruz gelenekten?” (Armağan, 1997: 63-64). Girişte de belirttiğimiz gibi, bu geniş kullanım alanı, hem zengin bir literatür oluşturmaktadır, hem de kavramın anlam dünyasını olabildiğince flulaştırmaktadır.

Büyük harfle başlayan ve İslam dünyasında Seyyid Hüseyin

Nasr tarafından temsil edilen anlayışa göre Gelenek, “en evrensel anlamda, insanı İlahi olana bağlayan ilkeleri, yani dini içerdiği düşünülebilir, öte yandan ve başka bir açıdan din, esas anlamıyla Gök’ten indirilen ve insanı Kaynağına bağlayan ilkeler olarak düşünülebilir. Bu durumda gelenek daha sınırlı bir anlamda bu ilkelerin uygulanması şeklinde görülebilir... Gelenek, çekip çıkartılmaz bir biçimde dine ve vahye, kutsallığa, ortodoksi kavramına, otoriteye, sürekliliğe ve zahirî ve batinî hakikatin düzenli bir biçimde aktarılmasına bağlıdır. Gelenek, Batı düşüncesindeki sophia perennis, Hindulardaki sanatana darma ve Müslümanlardaki hikmet-i halide, yani ebedi bilgelik kavramlarıyla çok yakından ilişkilidir” (Nasr’dan aktaran Armağan, 1992: 12). Ancak Armağan’a göre, “din, insanı Kaynağına, yani Allah’a bağlayan daha asli ve sahih bir bağ” olduğu için, bu Gelenek, din ile özdeş kabul edilemez.

Guénon ya da onun izleyicilerinin (mesela Nasr’ın) kavramsallaştırdığı “Gelenek”¹; “tekil” bir gelenek tasavvuru ortaya koymakta ve geleneği daha çok “metafizik” bir çerçevede ele almaktadır. Bu özelliği dolayısıyla, onu, sosyolojik bir tahlilden ziyade felsefi bir düzeye taşıyarak tartışmak gerekecektir. Dolayısıyla ilgimizin yoğunlaşması gereken zeminden uzaklaşmamak amacıyla, bu Gelenek’in, bir sosyal bilim konusunu teşkil edecek başka bir boyutuna eğilmek daha yararlı olacaktır.

Din ile gelenek arasındaki ilişkiyi daha sosyal bilimsel olarak kanıtlanabilir ve kabul edilebilir bir düzlemde ele alan Frithjof Schuon’a göre ise, “bir din doğuşunda, ilk andan itibaren insanları Allah’a bağlar, fakat ona gelenek adı verilemez. Dinin ilk tabilerinin üzerinden iki ya da üç nesil geçince din bir gelenek halini alır” (Armağan, 1992: 12). Nitekim Edward Shils de “Gelenek” adlı ünlü makalesinde, bir şeyin gelenek olabilmesi için, ya da gelenekselle-

¹ Burada “büyük harf” iki anlama işaret eder; birincisi, “tek” bir geleneğin varlığına, yani gelenek deyince anlaşılması gerekenin bu olduğuna inandırılmak amacıyla matuf anlamı. İkincisi ise, başka geleneklerin varlığı kabul edilmekle birlikte, “değişmeyen, ezeli ve ebedi” tek geleneğin bu olduğu. Guénon’un ifadesiyle “hiçbir şey özü itibariyle değişmiyor, değişen şekillerdir” (Aydın, 2004: 54).

şen ile gelenekselleşmeyenin ayırımını yaparken, bu noktadan, nesil mefhumundan hareket etmektedir. Ona göre, “açıktır ki, tasavvurunun arkasından hemen terk edilen, mucidi ya da savunucusu takdim ettiğinde veya onu cisimleştirdiğinde hiçbir alıcı bulamayan inanç gelenek değildir. Eğer bir inanç veya pratik ‘moda oluyor,’ fakat kısa bir süre hayatta kalabiliyorsa, bir geleneğe dönüşmeyi başaramaz; çekirdeğinde, gelenekselliğin kalbinde bulunan taraftarından alıcısına intikal ettirilme tarzları taşıyor olsa bile başaramaz. Bir gelenek halini alabilmesi için en az üç kuşak – bunların uzun veya kısa olmasının önemi bulunmaksızın – sürmesi gerekir” (Shils, 2002: 160). Dolayısıyla Schuon’un, bir dini inancın gelenekselleşmesini tasvirinin bu anlamda, hem geleneği “dinin sosyal görünümü” olarak teslim etmesiyle geleneği sosyal bir olguya hamlettiği ve hem de bir geleneğin meydana geliş sürecini işaret ettiği söylenebilir.

Bu, yani en az üç kuşağın tecrübesini haiz ve kuşaktan kuşağa aktarılan anlamıyla geleneğin, Fransız muhafazakârlarının da gelenek anlayışıyla örtüştüğü veya paralellik arz ettiği de görülmektedir (Beneton, 1991, Karadeniz, 2003). Bu muhafazakâr yazarlar, Bonald ve Maistre, Fransız İhtilali’nin doğurduğu yıkıma tepki olarak, onun değerlerini temsil eden Aydınlanma düşüncesine karşı çıkmakta, hakikatin ve mutluluğun, aydınlanma idealleri ile değil, “tarihin bilgeliğinin gölgesinde hayat bulmuş gelenekler” ile mümkün olacağına inanmaktadırlar (Karadeniz, 2003: 16). Ancak onların gelenek tasavvurunda, geleneğin mahiyetinin ne olduğu önemli değildir. Önemli olan o geleneğin yüklendiği ya da gördüğü işlevdir. Bu bakımdan Fransız muhafazakâr Maurras, ilginç bir örnek teşkil eder. Zira kendisi Hıristiyanlık’a karşı kuşkucu ve çekingen olmasına karşın, geleneğin bir kurumsal boyutunu teşkil eden Kilise’nin ve dinin işlevini devam ettirmesini ister. Çünkü din, etimolojik anlamıyla paralel olarak (Bonald’a göre religion, “birbirine bağlamak” anlamındaki religare kökünden gelmektedir bkz. Nisbet, 1997: 108) toplumu birbirine “bağlayan” bir tutkal vazifesi görmekte; geleneği ve düzeni korumaktadır (Beneton, 1991: 62). Bu anlayışın bizdeki örneğini Peyami Safa teşkil eder.

Safa da, dini geleneklerin toplumsal nitelikli olanlarının tasfiyesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirir (Karadeniz, 2002: 95). Safa ile beraber Tanpınar için de din, “gelenegin içindeki öğelerden bir öğedir” (Alver, 2002: 106) sadece ve gelenegin parçalanmasını önleyen bir tutkal işlevini görmektedir. Buradaki gelenek tasavvurunun, sosyal bilimlerde de bir ölçüde kabul gören tanımlama ile bir yakınlık ilişkisi içerisinde olduğu söylenmelidir.

Kısmen yukarıda da değinildiği şekliyle, sosyal bilimler ve özellikle sosyolojide gelenek, kelime anlamıyla, daha çok, bir kuşaktan diğerine aktarılan herhangi bir beşeri uygulama, inanç, kurum ya da zanaat için kullanılmaktadır. Geleneklerin içerdiği şeyler oldukça farklı olmakla beraber, tipik olarak toplumsal bir grubun ortak mirasının parçası olarak görülen bazı kültür unsurlarına işaret etmektedir. Bu anlamda gelenek, sık sık toplumsal kararlılığın ve meşruiyetin kaynağı olarak görülür, fakat mevcut değişime temel sağlayabilmek için de yine geleneğe başvurulur. Armağanın da dediği gibi, kavram, modern bir toplumla bir karşılık kuran sosyolojide otoritenin niteliğiyle ilgili tartışmalarda önemlidir (Armağan, 1992: 13–14). En yumuşak yorumunu Weber’de bulan bu bakış açısından gelenek, otoriter buyruk, dogmatik tutum veya itaatkar tutumla eş görülmekte; ve bu yorum her ne kadar yanlı bir tutumu yansıtsa da, Shils’e göre, başta Bonald olmak üzere, “gelenekselcilik” doktrinini yaygınlaştıran bir dizi yazar tarafından, ondokuzuncu yüzyılda Hıristiyan inancının Aydınlanma’nın dünya görüşünün tehdidiyle çözülüşüne tepki olarak, Kitab-ı Mukaddes’in, Kilise Babaları’nın, konsüllerin, Roma Katolik Kilisesi hiyerarşisinin içerdiği yorumların otoritesine inancın kabul edilmesi konusunda birtakım tezler de öne sürülmüştür (Shils, 2002: 164). Böylece gelenegin, bu anlamda, muhafazakârlarca da benimsenip korunmaya değer görüldüğü ve “modernitenin karşıtı” olarak da kavramsallaştırılmış olduğu da görülmektedir. Bu anlamda geleneğin, siyasal ve ideolojik bir çerçevesinin de bulunduğu ve bunun da daha çok muhafazakâr bir ideoloji ile beraber düşünülebileceği söylenebilir.

Gelenek-Modernlik ilişkisi

Gelenek ile modernliği birbirine karşıt toplumsal örüntüler olarak konumlandırmak, kırılması ya da aşılması hayli vakit almış hâkim bir kanı halinde hem sosyal bilimlerde hem de “sosyal mühendislik” uygulamalarında uzun süre etkin ve belirleyici olmuştur. Modernistler tarafından gelenek, geçmişle ve geçmişe ait yaşamışlıklarla eşitlenerek, bugünü yaşamak ve geleceği inşa etmek yolunda terk edilmesi gereken bir “ayak bağı” olarak değerlendirilmiştir (Atay, 2004: 155). Skalanın diğer tarafında ise, muhafazakârların, daha doğru bir ifade ile gelenekçilerin, “gelenekleri mevcut halleriyle muhafaza” reaksiyonerliği söz konusudur. Bu haliyle gelenek, modernistlerle muhafazakârlar arasında öteden beri başlıca anlaşmazlık konularından birini oluşturmaktadır. Geleneği savunmak muhafazakârların, geleneği değiştirmek ise modernistlerin tutumu olagelmıştır (Armağan, 1997: 63). Gerçi “üçüncü bir yol” olarak, şimdilerde Zygmunt Bauman’ın dile getirdiği ve geleneği, kültürel anlamda bir (tarihsel) “süreklilik” şeklinde anlayıp modernliğin bir tamamlayıcısı veya yapıtaşı olarak gören bir kavrayış da var olagelmiş, ancak Atay’ın deyimiyle, “modernleşme paradigmasının hâkim düşünsel ikliminde pek revaç bulamamıştır (Atay, 2004: 155).

Modernitenin, kendini inşa ameliyesini gelenek üzerinden gerçekleştirmeye çalıştığı ve kendini “geleneksel olmayan” olarak takdim ettiği görülmektedir. Bu inşa, bir anlamda, geleneğin dönüştürülmesi ile mümkün olabilmektedir; ki, Armağan’ın da ifadesiyle, modernin, “geleneğin ıslah edilmiş şekli” olduğu unutulmamalıdır. Yani aslında gelenek, varlığını modernin içerisinde başka bir formda devam ettirmektedir. Daha da manidar olanı, muhafazakârların, geleneği “geriye dönük” bir inşa sürecine tabi tutup bir “kurgulama” ameliyesine girişmeleridir. Bu haliyle, kurgulanmış, inşa edilmiş, “bugün”de kullanmak üzere “geçmiş”ten devşirerek elde edilmiş gelenek (Laroui, 1993: 68, Karadeniz, 2002: 91) de, kelimenin tam manasıyla “modern” bir ameliyedir. Böylece her halükarda gelenekçi, anakronik kalmak ve gelenek de modern

olmak durumundadır.

Gelenekle modernlik arasındaki intikal, yorumlama ve eleştiri süreci bir diğ erinin önemini vazgeçilmez kılmaktadır. Nitekim modernlik de gelenekle bütün bağ ların koparılması anlamına gelmediği gibi, tarihin en güçlü modern sesleri de en güçlü geleneklerden doğ muştur (Takış, 2003: 8). Geleneksel-modern ikileminin ise, bir tepkisellikten doğ duğu söylenebilir. Mustafa Aydın'a göre, bu tepki öncelikle gelenek kutbundan değil, moderniteden gelmektedir. Ve modernite, kendini geleneğin karşısına koyduğu müddetçe, türedi bir olgu ya da bir sapma olarak adlandırılacaktır. Burada aslolanın gelenek, sonradan ortaya çıkanın ise modern olduğu kabul edilmek zorundadır. Ayrıca gelenek, binlerce yılın birikimini barındırırken, modernite fiili olarak en fazla birkaç yüzyılın ürünüdür. Ancak buna rağmen ikisinin de birer değer veya yapı olmalarının ötesinde birer "zihniyet şeması" oldukları, ya da bilinç kategorilerini ifade ettikleri kabul edilmelidir (Aydın, 2004: 55). Bu bilinç kategorileri içerisinde "kendi halinde gelenek", yani geleneksellik ve "geçmiş bugünde yaşatma kaygısında olan ve geleneği, tarihin bir "an"ında sabitleyerek onu muhafazaya çabalaayan gelenekçilik" arasında bir ayırımında bulunmak gerekmektedir. Ama öncelikle, geleneğe bu iki yaklaşım arasında nasıl bir ilişkiden söz edilebileceği ifade edilmelidir. Bunun ise, yapılan gelenek tanımlamalarındaki ortak paydanın ve hangi gelenekten söz edildiğinin belirlenmesi ile mümkün olacağı vurgulanmalıdır.

Geleneksellik ve Gelenekçilik İlişkisi

Şimdiye kadar farklı "gelenek" tanımlamaları veya algılamalarından söz ettik. Bu gelenek(ler)in, ya da daha doğru bir ifadeyle gelenek tanımlamalarının ortak paydasının bir "intikal", bir "süreklilik" olduğunu söyleyebiliriz. Kelimenin etimolojisine bakıldığında, her üç dilde, İngilizce, Arapça ve Türkçede de bu iki unsurun, intikal ve sürekliliğ in içerildiğini görmek mümkündür. Mesela kelimenin Arapça karşılığı olan "an'ane", zaman bakımından daha önceki insanlardan "gelen" bir şey anlamında kullanılmaktadır. Hadis literatüründeki "filancadan nakledildi" ("an fulanın) anla-

mında uzun ravi zinciriyle nakledilen hadislere “an’aneli hadisler denildiğini ve kelimenin de buradan neşet ettiğini belirtmek gerekiyor. Türkçedeki anlamı da zaten “gelmek” fiilinden alınmaktadır. Yine kelimenin İngilizce karşılığı “tradition” da “intikal” ile ilgilidir. Bu “intikal”ın kısa bir süreliğine değil, bir süreklilik içerisinde, yani kesintisiz olarak ve en az birkaç kuşağı aşması durumunda bir geleneğin tesisi mümkün olabilmektedir. Ancak içselleştirilmeyen ve sadece dışarıdan bir zorlama ile dayatılan bir şeyin, diğer unsurları taşıması durumunda bile bir geleneğin mevcudiyetini temin etmeyeceği belirtilmelidir. Bunun, farklı düzlemlerde ele alınan gelenek anlayışlarına teşmil edilebileceği söylenebilir.

Nitekim gerek Nasr’ın, zaman-üstü bir nitelik arz eden Gelenek anlayışında dile getirdiği “süreklilik ve intikal”, gerek muhafazakâr gelenek anlayışında görüldüğü gibi, “tarihin bilgeliğinin gölgesinde hayat bulmuş gelenek” anlayışıyla ve gerekse de sosyolojik anlamda gelenek de Marshall’ın tanımıyla², bir “intikal ve süreklilik” vurgusunda bulunmaktadır. Bu durumda gelenek, sosyal manada, her kuşağın önceki kuşaktan devraldığı, içselleştirerek yaşadığı ve ancak hayat şartları ile uyumlu hale getirdiği, yani yorumladığı bütün tarihsel ve kültürel mirastır. Geleneksellik ise, bu mirasın doğal seyri içerisinde tarihteki yürüyüşüdür. Toplumda doğan her birey, bu geleneksellik içerisinde doğar ve onu hazır bulur ve bir ölçüde kendi katkısını da ekleyerek sonrakilere devreder. Bu süreklilik içerisinde herkes “kökü mazide olan âti” olarak bulunur. Bauman’ın (1998: 49-50), “zihinsel haritamda, benim öncellerim ve ardıllarım var” dediği, öncellerin tarihsel hafızada yer alan mesajları, yani geleneği devralırken; kendi yapıp ettiklerimizle beraber ardıllarımıza, herhangi bir cevap beklemeksizin aktardığımızı söylediği şey, işte bu ifadenin bir açılımı olarak kabul edilmelidir.

² Gordon Marshall, geleneği, “belirli davranışsal norm ve değerleri benimseyip aşıl原因an, gerçek ya da hayali bir geçmişle süreklilik gösteren ve genellikle yaygın biçimde benimsenen ritüeller veya başka sembolik davranış biçimleriyle ilişkili toplumsal pratikler kümesi” (Marshall, 1999: 258-9) şeklinde tanımlamaktadır.

Geleneksel kültürlerde, Giddens'ın dediği gibi, geçmişe, önceki kuşakların deneyimlerini içerdiği ve sürdürdüğü için saygı gösterilir ve simgelerine değer verilir. Gelenek, belirli etkinlik ya da deneyimi, yinelenen toplumsal uygulamalarla yapılanmış olan geçmişin, bugünün ve geleceğin sürekliliği içine yerleştirilen bir zaman ve uzam kullanma yoludur. Bütünüyle durağan da değildir, çünkü kültürel mirasını kendinden önce gelenlerden devralan her yeni kuşak tarafından yeniden icat edilmek zorundadır (Giddens, 1998: 41-2). Bu nedenle de gelenek nosyonunu, gelenekçilikten ayrı tutmak gerekiyor. Chantal Mouffe'nin dediği gibi, "gelenek bizim kendi tarihselliğe eklenişimizi, bir dizi zaten varolan söylemler yoluyla özneler olarak edildiğimiz gerçeğini ve bize sunulan dünyanın bu gelenek yoluyla biçimlendirildiğini" düşünmemizi sağlar (Mouffe, 2000: 306-7).

Sosyalleşme süreci içerisinde devralınan miras, bireyi engin bir tecrübe ile donatarak belirsizlikler ve kararsızlıklarla boğuşmaktan kurtarır. Her hareketin, asırların süzgecinden geçirilmiş ve yaşanan çağda son halini bulmuş bir anlam ve çerçevesi bulunur. Bireye düşen, bu anlam ve çerçeveyi sosyalleşme sürecinde keşfetmesi ve kendi hayatına uyarlamasıdır. Bu hazır bulmuşluk, onu, her kodun yeniden üretimi veya sayısız yeni koddan birini seçme ile baş başa bırakmaz. Kopan mahşeri fırtınalarla savrulmasına izin vermez; geleneğin dayandığı kökler ne kadar derinlerdeyse, verdiği güven o derece artacaktır. Fırtınaya karşı gelenek, rüzgârda savrulacak yaprak değil, kökü derinlerde çınardır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın dediği gibi, "fırtınaya karşı yaprak değil, kökünü toprağın derinliklerine salmış olan çınar dayanır".

Gelenek, yalnız geçmişle ilişkili ve sınırlı bir "muhteva" olmanın ötesinde, yaşanan ana ve geleceğe de organik bir biçimde bağlanır. Atay'ın kelimenin etimolojisinden hareketle ifade ettiği gibi, o, "gelen-ek"tir. Bu bakımdan gelenek, geçmişten bugüne gelen, bugünde var olan ve geleceğe de uzanacak "ek"; bir yapıcı öz yahut "maya"dır. Geçmişin geleceğe çaldığı mayadır. Başka bir ifadeyle gelenek, geçmiş ile geleceğin kavramsallaştırılmasını bu-

gün(de) mevcut özgün bir pratiğe referansla anlatan söylemdir (Atay, 2004: 156). Kendini sıfırdan başlatan herhangi bir tarz, düşünce veya eylem tipi vaki olmadığına göre, geçmişin inkârına dayalı bir yenilik dahi, neye göre yeni olduğunu, neyi inkâr ettiğini izhar ederek geçmiş ile bir bağ kurmak mecburiyetindedir. Beşir Ayvazoğlu, “Geleneğin Direnişi” adlı eserinde, bir anlamda bu inkârın serüvenini ve geleneğin, inkâra karşı takındığı vakur, sabır ve sebatı anlatmaktadır. Ancak eserin de gösterdiği gibi, bütün inkâra ve yok olmaya mahkûm edilmeye rağmen, yine de gelenek, bir “damar” bulup daha geniş bir tarihsellikte varlığını ve “sürekliliğini” devam ettirmektedir (Ayvazoğlu, 1997). Bu nedenle de geleceğe dönük herhangi bir yönelim, bir şekilde, kendini dayandıracığı bir temel bulma ihtiyacı hissetmektedir.

Kimi zaman da gelenek, kendi karşıtı için bile bir referans noktası teşkil eder. Bu daha çok “seçmeci” ya da “inşa”cı yaklaşımlar için geçerlidir. Yani geçmişten veya gelenek içerisinden bir kesit, bugünde gerçekleştirilecek bir yenilik için meşruiyet kaynağı olarak takdim edilir. Ya da ihtiyaç duyulan gelenek, tarihte bulunamıyorsa bizzat “icat” edilir. Ve bu “icat edilmiş gelenek, inşa edilmek istenen milletin inşasının meşruiyeti ve bunun sonucunda ortaya çıkan milletin çimentosu olarak kullanılır (Atay, 2004: 158). Yine, sürekliliğe ve tarihsel bir köken ve mirasa dayanmayan bir toplumsal iddianın kabul görme şansı düşük olacağı için de gelenek, bu şansı artırmak amacıyla kullanılmak istenmektedir (Çetin, 2003: 19). Mesela, Cumhuriyet sonrasında yeni bir millet inşa etme sürecinde, bu milletin özellikleri arasında bulunması istenmeyen Osmanlıya dair bütün değerler ve birikim atlanarak Orta Asya’ya referansta bulunulur. Erol Güngör’ün dediği gibi, Cumhuriyet, Osmanlı’nın toplum mühendisliğiyle toplumu değiştirilebilecek bir obje olarak kabul etme anlayışını paylaşmakla beraber, Osmanlıyı çağrıştıran her şeyi ve bu arada İslam’ı toplumsal ve siyasal alandan silecek bir tavır takınmıştır. Ayrıca Güngör, İnönü’ye atıfta bulunarak, inkılâpçıların Türk milliyetçiliğini “imparatorluktan (Osmanlı’dan) kurtuluş hareketi” olarak değerlendirdiklerini de ifade etmektedir (bkz. Atay, 2004: 176’da 10 no’lu dipnot). İşte

yüzyılların bir sürekliliği içerisinde yoğrulmuş ve ondan bağımsız düşünülmesi imkânsız olan Müslümanlıkla meczolunmuş Selçuklu ve Osmanlı tecrübesi, bu sebepten atlanmış, Atay'ın ifadesiyle "Anadolu platosundan Orta Asya steplerine sıçrama" yoluyla, yeni rejimin kurumlaşma kaygılarından dolayı reddedilen bir gelenek, başka bir gelenek icadı ile yeri doldurulmak istenmiştir (Atay, 2004: 159, ayrıca bkz. Alpay, 2004). Ancak Ayvazoğlu'nun da işaret ettiği gibi, bu tecrübenin, bulduğu damarlarla her dem sürgün vermekte olduğu görülmektedir.

Muhafazakâr aydınların ise temel amacı, devrimle kurulması planlanan yeni siyasal, toplumsal ve kültürel yapının "harcı" olarak, gelenek ve göreneklerin kullanılmasını sağlamaktır. Türk muhafazakârlığının, geçmişten daha çok "gelecek" yönelimli bir duruşu temsil ettiğini, ayrıca muhafazakâr kalemlerin, Osmanlı'dan kopuşu imleyen Cumhuriyet'e ve sil baştan bir millet yaratma girişimi olarak nitelendirilen inkılâplara bakışları dikkate alındığında yönünün, ileriye ve değişime dönük olduğunu öne sürmek daha mümkün görünmektedir. Dolayısıyla onlar, ileride de görüleceği gibi, gelenekçilerden farklı olarak, geleceğin inşasında geleceğin esas alınmasını şart koşarken; aynı zamanda da geleneği bir zincirin halkaları gibi algılamakta ve bu halkadan herhangi bir kopukluğun telafi edilemeyecek tahribatlara yol açacağını vurgulayarak modernist yaklaşımdan ayrılmaktadırlar. Yapılacak olan, sadece inkişafa engel teşkil edecek ve artık yeni hayatta yaşama ihtimali bulunmayanların yerine, uyum gösterecek yenilerinin üretilmesidir. Bu ise, ihtilaller ile değil, ıslahla mümkündür. Mesele Tanpınar'ın, ihtilallere 'çekince' ile yaklaşmasının temelinde, devamsızlık korkusu vardır; ona göre, Tanzimat'tan sonraki senelerde kaybettiğimiz şey, "devam" ve "bütünlük" fikridir. Öncesinde ise hayat, bir ve bütün, insanıyla beraber sürüp gidiyordu. "Böyle olduğu için de bir yere konan bir taş, iki üç nesil sonra behemehal bir bina oluyor, insan zamanına girmekle kazandığı şahsiyetini kabul ettiriyordu" (Tanpınar, 2001: 82). Tanpınar'ın en önemli metaforlarından biri, "zincir"dir. Zincir, ona göre, toplum hayatına kimlik kazandıran unsurların, kültür, sanat, din öğeleri-

nin, kısaca 'geleneğin', farklı şekillere bürünmüş de olsa kesintiye uğratılmaksızın devam etmesini ifade etmektedir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "mazi" vurgusu da, mazinin olduğu gibi modern dünyada yaşatılmasını içermez, mazi daha çok estetik ve kültürel değerler bağlamında önemsenmektedir. Maziye körü körüne bağlanma veya özlemden ziyade, icap eden yerlerde tasfiye edilebileceğini, ölü köklerin atılması ve yeni dönemin insanının da bu anlayışla yetiştirilmesi söz konusudur (Alver, 2002: 106). Burada, Peyami Safa'nın "geleneklerin, medeni inkişafa engel olanlarını tasfiye etme, gelişmeye vesile olanlarının ise muhafaza edilmesi" anlayışıyla bir paralellikten söz edilebilir. Nitekim hem Safa'nın hem de Tanpınar'ın çıkış noktası veya onlar için mühim olanı, aslında "bugün"ün şekillenmesinde yeni neslin geçmişinden kopuk veya köksüz yetişmesinden duyulan kaygı ve üzüntüdür.

İlk bakışta aralarında yakın bir ilişki olduğu zehabına karşılık, geleneğin farklı olarak gelenekçilik, modernistlerin geleneğin inkârı ile inşacı-eklektiklerin geleneğin içerisinden meşruiyet dayanağı teşkil edecek kesitleri bugüne taşımasının dışında, üçüncü bir tavır olarak bir süreklilik içerisinde akmakta olan geleneği bir noktada sabitleyerek dondurmak yoluyla korumaya çalıştığı geleneği bizzat kendi eliyle ölüme mahkûm etmektedir. Başka bir ifade ile gelenekçilik, gelenekle kurduğu ilişkinin niteliği dolayısıyla, aslında varlık sebebi olan geleneğin geleceğe "atılımı"nı engellemektedir. Peki, gelenekçilik bunu nasıl yapmaktadır? Ya da daha da önemlisi gelenekçi kime denir ve gelenekçilik nedir?

Evvela söylenmesi gereken şey, gelenekçiliği tanımlamanın, geleneği tanımlamaktan daha kolay olmadığı ve hatta aksine olabildiğine karmaşık bir ameliye olduğudur. Zira gelenekçiliğin, modern-öncesi dönemlerde, yine (kavramsal manada) gelenek gibi, bir karşılığının olmadığı görülmektedir. Kendi halinde geleneksel yapıda, bu yapının tümünü karşısına alan, onu reddeden veya inkâr eden herhangi bir köklü değişim çabasına rastlanmadığından, geleneği koruma refleksinin de devreye girmesine pek gerek kalındığı söylenemez. Geleneğe bir tarafından eklenme

ya da ondan kısmi farklılıklar ise, ya müsamahanın sınırları içerisinde kabul edilerek zamanla gelenekselliğin bir parçası haline gelir ya da geleneksel bünye, uyumsuzluk gösteren yeni öğeyi dışarı atardı. Çünkü gelenek, değişimin herhangi bir anlamlı biçime sahip olabileceği birkaç ayrılmış geçici ve uzamsal sınırların bulunduğu bir bağlama ait olduğundan, değişime çok fazla direnç göstermez (Giddens, 1998: 42). Böylece, geleneğin, değişimin doğurduğu ihtiyaçların muhtevası ve çeşitliliğine paralel bir devingenlik kazandığı görülür. Dolayısıyla, geleneği koruma bilinci, ancak dışarıdan izafe edilmek durumundadır. Yani geleneğe toplu bir saldırı söz konusu olmadığı müddetçe, geleneği koruma güdüsü kendini gösterecek bir neden bulamamakta ve ancak sert bir değişim talebi, her cepheden gerçekleştirilen saldırılarla bu refleks doğmaktadır. Bu nedenle, böyle durumlarda, yani ancak saldırılınca kıymetinin farkına varılan değerleri, korumaya girişme bir nebze anlayışla karşılanabilir. Ama yine de bu, gelenek karşıtlığı dolayısıyla geleneğin karşı karşıya kalacağı akıbetten daha evla da görülemez. Çünkü kaçınılmaz olarak kapıya dayanacak elzem yenilik veya değişim ihtiyaçlarına da savaş açılmasıyla, geleneği “derin dondurucu”da bekletip hayattan çekip soyutlama riskini de beraberinde getirmektedir. Bu ise, geleneği, şekilcilikten başka bir şeye dönüştürmeyecektir.

Yılmaz Özakpınar’ın da ifade ettiği gibi, eğer “gelenek, geçmişe ait etnografik bir tespitin ötesinde bir varlık gösteremiyorsa o zaten ölü demektir; şimdiki zamanın değil, geçmişin geleneğidir.” Ve ancak yaşayan bir geleneğin değişme gücü vardır. İşte gelenekçilik, “aynı amacı daha kolay, daha çabuk ve daha rahat yerine getiren ve üstelik herhangi bir zararı da gösterilemeyen bir cisme ya da yönetime karşı koyup sırf eskidir, eskiden beri kullanılan, yapılagelen odur diye, manevi bir değerın ayrılamaz parçası olmadığı halde eskisine inatla bağlanmak, onun savunuculuğunu yapmak, onu şahsi bir tercih planında da bırakmayıp toplum hayatında tutmaya çalışmak”tır (Özakpınar, 2003: 115–6). Oysa şartların gerektirdiği yenilikler, o dönem için kaçınılmaz olarak yapılır, ve buna itiraz abes karşılanabilir. Fakat başka şartlar, başka yenilikler

gerektirdiğinde de önceki yeniliklerin dokunulmazlığını öne sürmek, geçmişe gömülmekten başka bir şey değildir. Belki gelenekçiliğin en vahim tarafı, böyle bir “geçmiş” saplantısına kapılmasıdır (Karadeniz, 2002: 99). Geçmişe elbette ki hasret duyulabilir ve bu, geçmişte yaşanan ideal dönemlerin kudretine erişme hasretidir. Erol Güngör’ün dediği gibi, bir ihtiyarın kendi özel geçmişine hasreti ile bir gencin yaşamadığı bir eski dönemi özlemesi bir değildir. Geçmiştekine özleme rağmen, gencin geçmişe bakışı aktiftir; o, önünde iyi günler görmek arzusuyla tutuşmaktadır çünkü (Güngör, 1999: 61). Ancak gelenekçilik bundan farklı olarak, belli bir tarihsellik bağlamında anlamlı, işe yarar ve iyi olan bir şeyin, bugünün şartlarına adaptasyonu olmaksızın tedavüle sokulabileceği, her yer ve koşulda geçerliliğini koruyabileceği inancına dayanmaktadır. Bu ise, Peyami Safa’nın “Yalnızız” (2001) adlı romanındaki gibi, “şimdi”den sıkıldığında kaçıp saklanılacak bir hayal ülkesi olan Simeranya’dan başka bir şey değildir.

Ayrıca, gelenekselleşmiş her uygulamanın, ille de korunmaya değer olduğuna dair bir tutum da kabul edilebilir değildir. Nitekim, her ne kadar zeminini kurutacak hukuki ve sosyal bilinçlenme düzeyi yeteri bir seviye kat etmemiş olsa da, “kan davası”, “başlık parası”, düğünlerde “silah patlatma” vesaire gelenekselleşmiş uygulamalar, yine de hoş karşılanamaz ve sürdürülmesinden yana tavır ve tutum takınılamaz bir mahiyet arz ederler.

Gelenekçilik, gelenek addedilen her ne ise onu alabildiğine öne çıkartan, özneleştiren, hatta bazı örneklerde kutsallaştırma noktasına kadar varabilen bir düşüncedir. Bu haliyle de, bugün”ü başlı başına sorunlu sayan, buna bağlı olarak da “geçmiş” e sıkı sıkıya referanslı bir düşünsel pozisyon olarak karşımıza çıkmaktadır (Atay, 2004: 164). Bu, tam da Jaroslav Pelikan’ın, “gelenek ölümlerin canlı inancıdır; gelenekçilik ise canlıların ölü inancı...” sözü ile anlatılmak istenenden başka bir şey değildir.

Sonuç

Girişte dile getirdiğimiz kaygımızın hala geçerli olduğunu belirtmeye hacet yok sanırım. Nitekim görüldüğü gibi, gelenek, birden

fazla “anlam dünyası”na sahiptir. Onu, biz yine de bu farklı tanımlamaların ortak paydası üzerinden, “süreklilik içerisinde ve süreklilik amacına da matuf, hem geçmişin mirasının taşınma süreci hem bu mirasın maddi olarak da kendisi ve hem de onun gelecek nesillere de hayatiyet içerisinde intikali, yani geçmiş-bugün-yarın üçgeninde gezinen ruh” olarak okuduğumuzda, çerçeveyi en azından kendimiz için sınırlandırmış veya çizmiş sayılacağız. Ve söylediklerimiz bu minvalde değerlendirilmelidir.

Böyle olmakla beraber, “gelenek” kavramının ve algılamalarının modern zamanlara has bir şey olduğunu da teslim etmek durumundayız. Gelenek olarak tanımladığımız şey ile modernlik arasındaki ilişkiye baktığımızda, geleneğin, modernin kendini tanımlamak için “icat” ettiği, kendisinde bulunmadığını öne sürdüğü her şeyi (ki, bunlar nedense hep olumsuzlukla maluldürler) yüklediği bir şey olduğunu görmekteyiz. Bu anlamda gelenek, “türedi”, yani sonradan ortaya çıkan bir kavramdır ve moderndir. Ancak geleneğe saygın bir “geçmiş” de eşlik etmiş olduğundan, “türedilik” geriye dönük olarak bizzat modernin üzerine oturmaktadır. Gelenek, asıl mecra; modern ise, sapma olarak tebarüz etmektedir.

Ama aynı zamanda, modernist, bu mecrayı tersine çevirmeye kalkıştığında ise, kendisinin karşısında ve fakat kendisine yardımcı bir kuvvet ile karşılaşır; gelenekçi. Dolayısıyla modern zamanlarda, gelenek denen şey, kendisine saldıran ve kendisini savunan kuvvetler arasında, kendi mecrasında akmasına müsaade edilmeyen ve gücünü sadece, herkesin içerisinde geç(il)mek zorunda olduğundan; başka bir ifadeyle, herkesin bir şekilde onu yaşamak zorunda olması ve bu arada onu da beraberinde yaşatması kaderinden almaktadır. İşte bundan dolayıdır ki, gelenek, bu “iki düşman kardeş”in savaşının ortasında kalmasına rağmen hala varlığını sürdürmektedir. Devinerek, kılık değiştirerek, uyum sağlayarak ve kendine uydurarak varlığını devam ettirmektedir.

Kaynaklar

- Alpay, Yalın (2004), "Fuat Köprülü", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Cilt: V, Muhafazakârlık içinde* (cilt editörü: Ahmet Çiğdem), İletişim Yayınları: İstanbul.
- Alver, Köksal (2002), "Ahmet Hamdi Tanpınar: Türk Muhafazakârlığının Estetiği", *tezkire*, Sayı: 27-28
- Armağan, Mustafa (1992), *Gelenek*, Ağaç Yayınları: İstanbul.
- Armağan, Mustafa (1997), *Gelenek ve Modernlik Arasında*, İz Yayınları: İstanbul.
- Atay, Tayfun (2004), "Gelenekçilikle Karşı-Gelenekçiliğin Gelgitinde Türk 'Gelenek-çi' Muhafazakârlığı", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Cilt: V, Muhafazakârlık içinde* (cilt editörü: Ahmet Çiğdem), İletişim Yayınları: İstanbul.
- Aydın, Mustafa (2004), "Modern Dönemlerde Gelenek, Din ve İslam", *tezkire*, Sayı: 40
- Ayvazoğlu, Beşir (1997), *Geleneğin Direnişi*, Ötüken Neşriyat: İstanbul
- Bauman, Zygmunt (1998), *Sosyolojik Düşünmek*, Çeviren: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Beneton, Philippe (1991), *Muhafazakârlık*, Çeviren: Cüneyt Akalın, İletişim Yayınları: İstanbul.
- Çetin, Halis (2003), "Gelenek ve Değişim Arasında Kriz: Türk Modernleşmesi", *Doğu Batı*, Sayı: 25
- Giddens, Anthony (1998), *Modernliğin Sonuçları*, Çeviren: Ersin Kuşdil, Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Güngör, Erol (1999), *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, Ötüken Neşriyat: İstanbul.
- Karadeniz, Sıtkı (2002), "Kemalist Modernleşme Sürecinde Türk Muhafazakârlığı ve Günümüze Yansımalar", *tezkire*, Sayı: 27-28
- Karadeniz, Sıtkı (2003), *Modern Bir Oluşum Olarak Muhafazakârlık*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Laroui, Abdullah (1998), *Tarihselcilik ve Gelenek*, Çeviren: Hasan Bacanlı, Vadi Yayınları: Ankara.
- Marshall, Gordon (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, Çevirenler: Osman Akınbay-Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara.
- Mouffe, Chantal (2000), "Radikal Demokrasi: Modern mi, Postmodern mi?", *Modernite Versus Postmodernite içinde*, Derleyen: Mehmet Küçük, Vadi Yayınları: Ankara.
- Nisbet, Robert (1995), "Muhafazakârlık", *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi içinde*, Derleyenler: Tom Bottomore ve Robert Nisbet, Çeviren: Erol Mutlu, Ayraç Yayınları: Ankara.

- Özarkınar, Yılmaz (2003), *İslam Medeniyeti ve Türk Kültürü*, Ötüken Neşriyat: İstanbul.
- Safa, Peyami (2001), *Yalnızız*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: İstanbul.
- Shils, Edward (2002), "Gelenek", *İnsan Bilimlerine Prolegomena* içinde, Çeviren ve Derleyen: Hüsamettin Arslan, Paradigma Yayınları: İstanbul.
- Takış, Taşkın (2003), "Hayatı Geriye Dönerek Anlar, İleriye Dönerek Yaşarız", *Doğu Batı*, Sayı: 25
- Tanpınar, A. Hamdi (2001), "Medeniyet Değiştirmesi ve İç İnsan", *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 67.

An Essay on Tradition: "Tradition between Past and Today"

Citation/©: Karadeniz, Sıtkı, (2007). An Essay on Tradition: 'Tradition between Past and Today', *Milel ve Nihal*, 4 (2), 29-47.

Abstract: Tradition concept like most of the other social science concepts has a complicated meaning. This results from the science understood of modern times. But being a modern concept on itself it can't be said there is a vigorous approach from both sides to the tradition.

In one side there is modernization introducing itself as "not traditional" and trying to materialize itself using tradition as a background, and on the other side there is traditionalism trying to live the past in today and constant the tradition in a moment of the past and as a result of that be able to save it. The both approaches are trying to give a different meaning to the tradition from its real meaning, or they have such an aim indirectly. Despite this they both must be accepted far from as a concept, or structure, they must be accepted as "mentality scheme" or express mentality categories. Although being between these two struggles tradition longs its existence.

Key Words: tradition, modern, traditionalism, traditionality, conservation.

